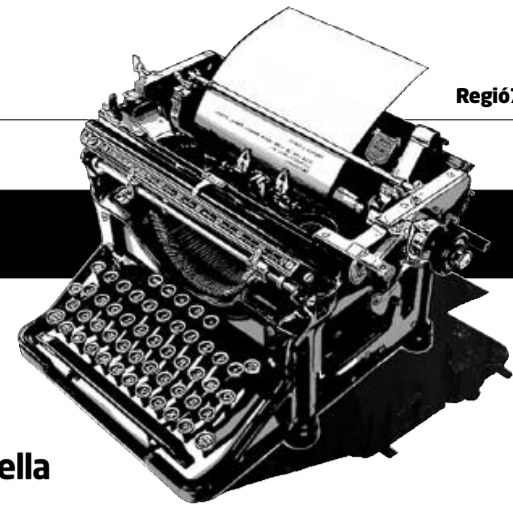

REVISTA ▶

2016-17
JOSEP MARIA
ANY PLANES

Josep Maria

En els següents dos articles de l'any 1935, el periodista manresà Josep Maria Planes (1907-1936) reivindica el paper del tango en la Barcelona dels anys 1930 des de dos vessants: l'elogi de l'estil i l'elegia per la mort de la seva gran icona, el barceloní d'adopció Carlos Gardel. Tria de **Pep Corral Vilella**

El llegat

EL TANGO I CARLOS GARDEL

LA PUBLICITAT, 3-4-1935

El tango s'ha presentat novament a Barcelona. A dir veritat, però, no n'havia marxat mai. Ja fa anys que el tango està domiciliat al carrer Nou de la Rambla i totes les tardes, de quatre a vuit, regalima per les façanes de les cases. Els bars el recullen amorosament i el guarden en l'arxiu d'alguna decrepita pianola o bé en la conserva més neta de la capsa de discos. En certes èpoques de l'any, tots els argentins de Buenos Aires són a Barcelona: dormen en aquelles pensions del capdavant de la Rambla, on es fa vida de nit vint-i-quatre hores diàries, i als vespres van a signar pensaments entusiastes a l'àlbum de cal Soler de la Barceloneta.

En matèria de tango, estem ben servits. Hem fet famosos, per exemple, mants estilistes argentins que a Buenos Aires no coneixen. Les sastreries de Carnaval estan plenes de vestits de *gaucho*, i els joves de la bona societat han entrenat llurs cordes vocals a donar el trèmolo llangorós que aquesta música necessita. Però feia algun temps que el tango ens anava de mal en pitjor. Els estilistes nostrats es casaven, s'engreixaven, perdien la brillantor dels pentinats. El tango s'havia aburgestat, havia perdut la línia i estava a punt de quedar-se'ns als dits.

Per a remeiar aquest deplorable estat de coses, dilluns es va presentar al Coliseum el senyor Discépolo. Va arribar just, com els galans dels films d'aventures, per a evitar l'irreparable. Si triga una mica més, ja no hi era a temps. Per això la resurrecció del tango, davant d'aquella sala abarrotada, tenia alguna cosa de sessió cronològica. Discépolo que, mirat de lluny -nosaltres el vèiem des del rengle 23- s'assembla extraordinàriament a Domènec Guansé, no ignorava les enormes dificultats de la seva missió. Segurament per aquest motiu dedicà més de la meitat del seu espectacle a fer-nos discursos, no mancats de spirit.

Per guanyar-se la confiança de l'auditori, començà per ironitzar asprament sobre el pobre tango. Després, de mica en mica, ens explicà les seves teories. El tango ha estat falsejat; el veritable tango no té res a veure amb aquest producte de perfumeria barata, llagrimós i grinyoladís que uns fariseus han posat de moda. Ell és partidari del tango auster, simple de línies, net i brillant com un moble de clínica.

En traguérem la conclusió que el tango barceloní és l'antitango. Potser per això tenia tant d'èxit. Les seves fórmules estovades tocaven de dret el subsòl de la baixa sensibilitat popular. En el cel de la poesia, el tango era l'àngel dolent. Discépolo el vol redimir de la seva immoralitat artística, i així poguérem escoltar com Tània deia les seves cançons amb un nervi i una energia que eliminaven tota llàgrima fàcil.

Enrique Santos Discépolo, compositor de tangos per excel·lència

Discépolo, ja ho deveu saber, és un dels més famosos compositors de tangos. Les seves obres han donat la volta al món diverses vegades, i ara ell s'ha imposat la missió d'empaïtar-les per veure si les atrapa i les reconeix. Els seus tangos són como filles que li han tirat pel mal cap, i Discépolo, pare amantíssim, ens vol demostrar que, en el fons, no són dolentes.

Potser té raó, però dubtem que se surti amb la seva. El tango ja viu de la seva llegenda, i no hi ha cap realitat tan forta com una llegenda. El tango esterilitzat que defensa Discépolo no interessarà la multitud. Precisament el que agrada d'aquestes cançons són els microbis. En el terreny de la música popular, el tango ha fet massa demagogia perquè ara ens el vulguin presentar com un partidari de l'ordre.

La Rambla ha plorat una mica a la memòria d'aquell artista que la va estimar tant

LA PUBLICITAT, 26-6-1935

Carlos Gardel, cantador de tangos, ha trobat la mort en un accident d'aviació. L'autèntica tragèdia no ha volgut aparellar-se al seu destí fins als darrers moments de la seva vida. Gardel, que havia cantat tantes històries tris-

tes, que havia estat el més brillant artista del dramatisme banal, ha desaparegut com l'heroi d'un drama autèntic. Cap dels seus tangos havia expressat la duresa d'aquestes tragèdies a ple sol, d'una grandesa molt antiga i molt moderna, taca obscura en les ales líriques de l'ambició de la nostra època.

Gardel, argentí de naixement, era un barceloní d'adopció. El lligava a la nostra ciutat el sòlid teixit de les amistats i devocions. Quan voltava per Europa, Barcelona era el lloc de referència de la seva vida. Ací el teníem cada dos per tres, sense altre objecte que respirar l'aire de la Rambla i sopar a Can Soler de la Barceloneta. Era amic de tothom: poetes, banquers, cambrers i futbolistes. Íntim de Samitier, aquesta relació el convertí en un fanàtic del F.C. Barcelona. Quan el nostre club jugà les tres famoses finals amb el Donostia, Gardel, que es trobava a París filmant una pel·lícula, ho plantà tot i baixà a Santander per animar els jugadors catalans.

Gardel fou l'artista màxim del tango en una època en què aquesta cançó triomfava a tot Europa. Algú ha dit que fou ell el que tragué el tango de la taverna i el que el presentà i el féu admetre en societat. Jo havia estat massa amic de Gardel perquè ara

Carlos Gardel, l'heroi argentí enamorat de Barcelona

vulgui donar fe a aquesta llegenda aparentment afalagadora. El que li agradava, precisament, a Gardel, era el tango de la taverna, fet de la poesia vaga, cansada i una mica aspra de les barraques del port de Buenos Aires. El tango era la flor tèrbola d'aquella multitud bigarrada d'italians, de gallecs, de polonesos, de russos, d'asturians, que passejaven els gemecs de l'emigració pels bars del barri de La Boca. El tango, l'únic tango que ha tingut qualitat, nasqué en aquest aiguabarreig miserable de la capital de l'Argentina.

Gardel, als seus començaments, cantava alguna d'aquestes cançons desenganyades. Després hagué de doblegar-se davant dels compositors que havien tret el tango de la taverna i l'havien retirat en un interior burges. D'aleshores ve la industrialització i l'explotació en gran escala d'aquesta antiga flor del mal. Val a dir que fou el moment del seu èxit. Gardel posà la seva pura emoció de taverna al servei d'aquest nou art de perfumeria sentimental, i avui dia hi ha escampats pel món centenars de milers de discos que perpetuaran la seva efímera glòria.

La mort de Gardel toca una de les fibres sensibles d'aquesta Barcelona vària i multicolor. Aquesta matinada la Rambla deu haver plorat una mica a la memòria d'aquell artista, cantador de tangos, que la va estimar tant.